

transparant

EDITORIAAL

Opnieuw gestart

Het verschijnen van Transparant lijkt voor mij enigszins gekoppeld aan de seizoenen. Bij het schrijven van het editoriaal word ik mij telkens sterk bewust van het feit dat er weer een nieuw seizoen is aangetreden. Herfst, het uitbundige van de zomer is voorbij. De wereld kleurt rood en bruin en bladeren verwaaien in de wind. Overdag kan de zon nog warm schijnen maar de avonden worden donkerder en kouder. Terwijl de natuur zich klaarmaakt om in te slapen, draaien in het najaar verenigingen en organisaties weer op volle toeren. Er wordt intens gewerkt, gedacht, overlegd... Ook het IPB heeft niet aan werkracht ingeboet, integendeel. Begin oktober mochten we in het Antwerpse TPC-centrum tijdens de eerste bijeenkomst van de nieuwe mandaatperiode heel wat nieuwe leden verwelkomen. Het forumthema - 'De crisis, meer dan een puur economische zaak. Uitdagingen voor de Kerk vandaag' - werd voor een groep van bijna zestig aanwezigen deskundig ingeleid door prof. Johan Verstraeten, ethicus van de KULeuven. Hij brak een lans om als Kerk aanwezig te zijn op het publieke forum en de evangelische inspiratie zichtbaar te maken in caritas, solidariteit en rechtvaardigheid. Het was een hartverwarmende bijeenkomst waarin het vernieuwde elan van het IPB verder concreet gestalte kreeg.

Bewogen inzet

Najaar betekent sinds enkele jaren ook een intensere samenwerking

met de zusterorganisatie in Wallonië, Conseil Interdiocésain des Laïcs, de CIL. Het Forum van 28 november dat we samen organiseren, krijgt als titel 'Bewogen inzet, vrouwen nemen verantwoordelijkheid in kerk en samenleving'.

De geschiedenis van het christendom zou een heel andere ontwikkeling gekend hebben zonder de edelmoedige steun van talrijke vrouwen. Zoals Johannes Paulus II schreef in zijn apostolische brief "Mulieris dignitatem": "De Kerk dankt alle vrouwen en ieder van hen ..."

Vaticanium II verwoordt expliciet: "Gelovige mannen en vrouwen vormen samen de Kerk en proberen in gezamenlijk gedragen verantwoordelijkheid het Rijk Gods hier op aarde te realiseren, met Jezus als voorbeeld. Daarbij is de inbreng van elke gelovige van onmisbare waarde."

Vrouwen zijn vandaag actief op alle werkerterreinen van de samenleving. Ook in de Kerk is sprake van een ontwikkeling in de deelname van vrouwen aan het kerkelijk leven. Vrouwen nemen deel aan commissies, zijn betrokken bij jeugdwerk, bij catechese, nemen initiatieven voor nieuwe activiteiten, zijn steeds vaker ook voorzitter van besturen en commissies en verrichten belangrijke diaconale taken. Het engagement van vrouwen verschilt nog weinig van de dienstverlening door de priester. Vrouwen zijn theoloog, pastorale werkster, proost in parochies, in jeugdbewegingen, in organisaties zoals KAV en KVLV, in klinieken.

Het concrete leven van vrouwen maar ook de beeldvorming over vrouwen zijn fundamenteel veranderd. Wat het betekent om als gelovige vrouw verantwoordelijkheid op te nemen

is echter toch niet eenvoudig. De rijkdom van vrouwen wordt niet echt aangeboord. Vrouwen nemen verantwoordelijkheid op, maar in welke mate krijgen zij 'mede'-verantwoordelijkheid? Hoe wordt de boodschap van Vaticanum II vandaag waargemaakt en structureel verankerd?

Afrikaanse synode

Boeiend is in dit opzicht de interventie van Afrikaanse bisschoppen op de recente synode voor Afrika. Van 4 tot 25 oktober vond in Rome de Afrikaanse Synode plaats. Vanuit heel Afrika reisden bisschoppen naar Rome af om deel te nemen.

Doorbraak in het concreet spreken over de inbreng van vrouwen kwam door de Ghanese religieuze Felicia Harry. Ze nodigde de bisschoppen aan het eind van de eerste vergaderweek uit zich voor het slapengaan voor te stellen hoe de Kerk er zonder vrouwen uit zou zien.

"Het is nu het ogenblik om eerlijk te reflecteren en om te vragen welke de concrete programma's zijn die wij hebben voorzien om vrouwen te laten participeren, om hen verantwoordelijk te maken en actief zichtbaar in onze Kerk", heeft Mgr. Sulumeti, bisschop van Kakamega (Kenia) gevraagd op zaterdag 10 oktober.

Voor Mgr. Sulumeti zijn "de vrouwen in Kenia de eerste medewerkers van de evangelisatieopdracht van de Kerk". Daarom heeft Mgr. Sulumeti de leden van de bisschoppensynode voor Afrika uitgenodigd om "vrouwen een kwalitatief hoogstaande vorming te verzekeren om hen meer autonoom te maken in hun verantwoordelijkheden".

Op dezelfde manier heeft Mgr. Mpundu, aartsbisschop van Lusaka

(Zambia) aan de bisdommen aanbevelen "een apostolaat voor het gezin te voorzien en te versterken en bureaus voor vrouwenzaken op te richten en te consolideren" om "de eerbied voor vrouwen en hun integratie in de kerkelijke structuren van medeverantwoordelijkheid, beleidsbeslissingen en planificatie te bevorderen". "De ontkenning van de gelijkheid t.o.v. vrouwen is een belediging voor de menselijke waardigheid en een ontkenning van de echte ontwikkeling van de mensheid." Mgr. Mpundu heeft de bisschoppen uitgenodigd om

"duidelijker en met aandrang te spreken en op te komen voor de verdediging van de vrouwen".

Allen welkom

Het Forum van 28 november wil bevoegen inzet van vrouwen zichtbaar maken. Het is belangrijk dat vrouwen ter sprake brengen wat hun beweegt, wat hun ter harte gaat, wat verdriet doet en kwetst, en wat hoop geeft.

Al wie rond deze thematiek wil meedenken en hierover in dialoog wil gaan is van harte welkom! Breng col-

lega's, vrienden, medeparochianen of leden van je vereniging mee: de rijkdom van de dag zal des te groter zijn!

Binnen het kerkvolk en tussen kerkvolk en kerkleiding zijn communicatie en samenwerking de uitdagingen voor de komende tijd. Of de Kerk zich positief verder ontwikkelt zal afhangen van de bereidheid zich voor elkaar open te stellen, elkaar ernstig te nemen en ook, ondanks verschillen, met elkaar samen te werken en samen te bidden.

Josian Caproens, voorzitter IPB

IPB - NIEUWS

De crisis: meer dan een louter economische zaak

Het IPB-forum ging op zoek hoe christenen een antwoord kunnen geven op de crisis. Tegen de achtergrond van de brief van de Belgische bisschoppen uit 1981*, schetste professor Johan Verstraeten (KU Leuven) enkele actuele uitdagingen voor de Kerk.

Van oorzaak naar actie

De huidige financieel-economische crisis staat niet op zichzelf. Ze is een onderdeel van een algemene crisis in het complexe sociale systeem van de samenleving. De omvang maakt dat mensen zich machteloos voelen en niet zien hoe ze er zelf iets aan kunnen doen. De argwaan tegenover de oude systemen is groot.

Aan de oorsprong van de crisis liggen enkele fundamentele oorzaken. Allereerst zorgt de globalisering van onze wereld ervoor dat de crisis vooral de allerarmsten treft. Miljoenen mensen zijn werkloos. Kinderen worden van school gehouden en verplicht bij te dragen tot het gezinsinkomen.

Een tweede oorzaak is te vinden in een algemene cultuur- en waardecrisis. Er is geen consensus meer over de grondwaarden van de samenleving. Wat waardevol is wordt bepaald door wat 'ik vind' en de belangen die ik verdedigd wil zien, staan vaak haaks op het algemeen welzijn.

Een laatste oorzaak ziet Johan Verstraeten in een crisis van het leiderschap. Eenzijdige vorming en advies zetten verantwoordelijken uit de bedrijfswereld aan tot een niets ontziend nastreven van financieel gewin. Een taalspel van nut, berekening en controle leidt tot een eenzijdige kijk op de werkelijkheid. Mensen worden ondergeschikt gemaakt aan het systeem. Wie kijkt nog verder dan onmiddellijk succes?

In haar antwoord roept de Kerk op tot actieve betrokkenheid op de samenle-

ving. Godsdienst voedt mensen op tot gemeenschapszin, tot het vermogen te denken en te handelen in een ruimer belang. Door het evangelie te lezen vanuit een hedendaagse context kunnen we toekomstgerichte inspiratie vinden en nieuwe praktijken ontdekken. Wie de geschiedenis kritisch bekijkt, zal zien dat kerken en kloostergemeenschappen vaak een hefboom zijn geweest voor algemeen gedragen vernieuwing.

Als gemeenschap van geëngageerde mensen heeft de Kerk de plicht destructieve tendensen onder kritiek te plaatsen. Positieve tendensen daarentegen moeten bevestigd worden als tekenen van hoop, die richting kunnen geven aan een heroriëntering van ons handelen.

Wat kunnen we doen?

Johan Verstraeten ontplooidde op het Forum een zes-punten-plan. Vooraan staat de bijdrage van de Kerk als oefenschool van burgerdeugden. In antwoord op de huidige waardecrisis kan ze opnieuw gemeenschappen ontwikkelen waarin mensen leren de sociale deugden van caritas, solidariteit en rechtvaardigheid te beoefenen.

Vorming tot moedig leiderschap is een tweede actiepunt. Het taalspel van het Evangelie is niet gericht op beheersing, op winst maar op wijsheid, op leren

smaken en verstaan, om van daaruit beslissingen te nemen rond wat echt belangrijk is. Door leiders contemplatie bij te brengen, leer je ze beschouwen, luisteren en zien, gehoor geven. Met de bedoeling dat ze de moed vinden om te doen wat moet gedaan worden: leiding geven in verbondenheid en vertrouwen stellen in mensen. Dit laatste als remedie tegen de cultuur van het geïnstitutionaliseerde wantrouwen.

Van de Kerk mag je ook verwachten dat ze nieuwe vormen van solidariteit ontwikkelt. Een cultuur waarin individuele rechten geclaimd worden, moet omgebogen worden. Algemeen aanvaarde mensenrechten leggen de basis voor sociale rechtvaardigheid en het recht op participatie aan de samenleving. Het effect van beleidsmaatregelen op de situatie van armen is een continu aandachtspunt. In de lokale parochies en Kerkgemeenschappen is diaconie een wezenlijk bestanddeel van het christelijk leven.

Het vierde actiepunt zet de humanisering van onze economie hoog op de agenda. Christenen moeten anders

Vanuit de kerkgemeenschap: 6 antwoorden op de crisis:

1. Oefenscholen van burgerdeugden aanbieden
2. Bijdragen tot de vorming tot moedig leiderschap
3. Kiezen voor solidariteit en een nieuwe kijk op mensenrechten
4. Anders leren omgaan met geld en goederen
5. Actief deelnemen aan het maatschappelijk debat
6. Zich profileren als 'company of critics'

leren omgaan met geld, goederen en milieu. Kerkelijk engagement kan een leerschool zijn voor kritisch en ethisch investeren: geen financiële winst zonder sociale winst. Hierbij moeten we ook rekening houden met de draagkracht van het milieu. Niet zozeer onze verhouding tot de schaarse goederen is het probleem, maar onze onderlinge verhouding in de omgang met schaarse goederen. Soberheid kan onze relatie tot elkaar kleuren.

Prof. Verstraeten stelde ons ook de vraag of de Kerk bij kan dragen tot het maatschappelijk debat door de oprichting van een christelijke denktank? Hoe overstijgt je als christen het teveel aan belangenconflicten? Christelijk geïnspireerde universiteiten en hogescholen moeten aangemoedigd worden om het debat te stofferen.

Een laatste voorzet houdt een oproep in tot het uitbouwen van de Kerk als 'company of critics': we kunnen niet naar onze wereld kijken zonder het perspectief van het kruis. De samenleving toont ons het gelaat van eenzaam, van slachtoffers van de wijze waarop we onze economie hebben uitgebouwd, ... Besluitend: Christenen mogen zich niet opsluiten en laten verlammen door angst. Elke crisis houdt een uitdaging in om vernieuwend bezig te zijn vanuit het Evangelie. Er kan geen sprake zijn van lijdzaam toezien. 'Wij zijn de tijden', stelde Augustinus. De geschiedenis is wat we er van maken. Mgr. Romero leerde dat we kunnen vertrouwen op een toekomst die ons geschenken wordt. De grootste uitdaging is hiervoor open te staan.

Reactie uit het middenveld

Geert Janssens van de VKW-Denktank Metena en Ruddy Pareyns, pastor ACW-Limburg, gaven vanuit het socio-economische middenveld een eerste reactie op de inleiding van professor Verstraeten.

Voor Ruddy Pareyns is het gebrek aan roepingen de meest ingrijpende factor van de crisis waarmee we geconfronteerd worden. Parallel aan de roepingencrisis in het religieus leven, ziet hij de afwezigheid van mensen die krachtadig willen en durven opkomen voor het algemeen belang. Met het wegdeemsteren van God, verdwijnt ook het appel om uit jezelf te treden en de medemens centraal te stellen. Het persoonlijk belang treedt op de voorgrond. Het is helemaal niet vanzelfsprekend dat de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen. De discussie tussen de militanten van de vakbeweging rond de toekomst van het pensioensparen, is hier een goed voorbeeld van. Wie ons herverdelingsmodel in vraag stelt, gaat er van uit dat 'persoonlijke schuld' de belangrijkste reden is voor het niet deelnemen aan wat de samenleving te bieden heeft. Deze benadering doet geen recht aan de ander.

Geert Janssens vreest vooral dat als reactie op de omvang en de com-

plexiteit van de huidige crisis, alles in vraag wordt gesteld. Heel wat oplossingen die onder tijdsdruk tot stand komen, zullen niet beter zijn dan de oorzaken. Een grotere controle van de banken door de overheid kan bijvoorbeeld tot favoritisme in het verlenen van kredieten. Ook zonder de crisis zouden Europa en België in slechte papieren zitten. De markt is best in staat om te gaan met de werknemers en de schaarser wordende bronnen. Vergeten we niet dat de ongelijkheid in de wereld dankzij de globalisering is afgenomen. Maar het is aan ons allen om eisen te stellen aan de markt. De crisis vraagt om een ethisch reveil: we hebben goed leiderschap nodig en toetsingscriteria voor ons handelen. Het VKW houdt zijn leden de *voorpaginatoets/buurmantoets* voor: durf en kan ik als bedrijfsleider aan de krantenlezers/mijn buurman de juiste informatie brengen over de keuzes die ik maak? Verantwoordelijkheid, integriteit, eerlijkheid en respect zijn vier basiswaarden voor ondernemers.

Koen Van den Broeck

* *De christenen en de crisis. Suggesties voor een dialoog, Verklaringen van de bisschoppen van België nr.7, juni 1981*

KORTGEKNIPT

Catechese van de weg

Een pastorale pedagogie om de overgang te maken.
LUC AERENS, IPB-uitgave, oktober 2009

In een brochure van 32 bladzijden wordt de overgang geschetst van een klassieke catechese zoals die in een cultuurchristendom bestond naar een catechese van de weg. Geloven is vandaag een bewuste keuze en het vraagt om een levenslange initiatie en vorming. De brochure belicht 7 verschillende overgangselementen en geeft telkens hefbomen om concrete stappen te zetten naar de toekomst toe. Het is de neerslag van wat aan bod kwam op het Forum van 6 juni (zie ook *Transparant* jg. 12, nr. 4, juli 2009).

Bestellen kan via het secretariaat van het IPB aan 3.50 euro/exemplaar exclusief verzendkosten.

5 JUNI 2010 | 5 JUNI 2010 | 5 JUNI 2010 | 5 JUNI 2010 | 5 JUNI 2010

Op zaterdag 5 juni 2010 viert het IPB zijn 40-jarig bestaan met een dag van bemoediging voor christenen in Vlaanderen vandaag.

Noteer alvast in uw agenda dat u dan verwacht wordt in het Provinciehuis in Antwerpen.

5 JUNI 2010 | 5 JUNI 2010 | 5 JUNI 2010 | 5 JUNI 2010 | 5 JUNI 2010

Mensen die opkomen voor het gemeenschappelijk belang

Interview met bisschop Johan Bonny

Naast het eigen bisdom, heeft een bisschop ook een aantal verantwoordelijkheden in de kerkprovincie. Welke taken kreeg u in de Belgische Kerk?

Vanuit de Bisschoppenconferentie werd me gevraagd om verantwoordelijkheid op te nemen op 4 verschillende domeinen. Vooreerst in de nationale oecumenische commissie. Daar kan ik verderzetten wat ik in Rome al deed. Met heel wat van de orthodoxe bisschoppen had ik vroeger al contacten. Ik ben ook aanwezig in de joods-christelijke contactgroep die in Antwerpen samenkomt. Daarnaast ben ik verantwoordelijke bisschop voor de pastorale sectoren van haven en binnenscheepvaart. Dat zijn eigenlijk twee verschillende domeinen die door het water met elkaar verbonden zijn. Enerzijds gaat het om het internationale vrachtvervoer met een zeer multiculturele bemanning uit alle religies ter wereld. Een oecumenische equipe van pastores is hiervoor werkzaam in de haven. Anderzijds zijn er de familiale bedrijven van de binnenscheepvaart met hun 'varende' parochies. De binnenscheepvaart heeft aalmoezeners in enkele steden. Een derde opdracht ligt in de Vlaams-Nederlandse gemengde commissie die moet instaan voor de vertaling van de liturgische boeken. En tenslotte is er het IPB waar ik bisschop referendaris ben.

U maakt het IPB nu sinds enkele maanden mee via de bureauvergaderingen en op het Forum. Hoe kijkt u naar dit overlegorgaan?

Het IPB heeft een goed uitgangspunt. Het brengt vele actoren op het veld samen en dat is een kracht in de Vlaamse Kerk. Die bestaat immers uit heel diverse groepen, organisaties en bewegingen die verschillende visies en graden van toebehoren hebben. Mensen die actief zijn vanuit hun geloof staan dikwijls in verschillende engagementen tegelijk en hebben te maken met uiteenlopende manieren van denken. Doordat het IPB mensen samenbrengt over die verschillen heen, groeit er begrip en samenwerking en zo wordt eenheid bevorderd en gemeenschap opgebouwd. Christen-zijn en kerk-zijn hebben te

maken met eenheid in verscheidenheid. Die verscheidenheid loopt wel. Maar de eenheid is er niet vanzelf. Daar moet aan gewerkt worden. Het IPB is als het ware een instrument om daaraan te werken. Via het IPB wordt een gezamenlijk getuigenis afgelegd van de boodschap die ons bezielt.

Als u de Vlaamse Kerk bekijkt, wat zijn dan volgens u haar sterktepunten en haar zwaktes?

De sterkte van onze Vlaamse Kerk is dat er hard gewerkt wordt door heel veel vrijwilligers. De engagementen hebben dikwijls een sterk sociale inslag: we gebruiken liever onze handen dan onze mond. Getuige hiervan zijn de vele christelijke instellingen en bewegingen. Maar de innerlijke kracht van waaruit mensen zich inzetten, is vaak zwak. Ze wordt niet voldoende gevoed door inkeer en gebed. En het goede gebeurt teveel vanuit aparte groepen die steeds minder verbonden zijn met de parochie of de bredere kerkgemeenschap. Een belangrijke opdracht voor de toekomst ligt daarom zowel in het scheppen van dwarsverbanden en het versterken van de verbondenheid als in het aanwakken van de vlam van het geloof.

Ziet u daarbij een rol voor het IPB?

Ik denk dat het IPB daarin zeker een bijdrage kan leveren. Het kan zingeving en geloof uit de privésfeer halen en de betrokkenheid op de hele Kerk en op de samenleving zichtbaar maken. Het gestructureerde overleg van de verschillende actoren met de bisschoppen maakt dat we samen naar antwoorden zoeken op gemeenschappelijke uitdagingen en vragen. Groepen, bewegingen of organisaties worden opgeroepen om zorg te dragen voor meer dan de eigen belangen of programmapunten. We hebben vandaag nood aan mensen die opkomen voor het gemeenschappelijk belang, die zorg dragen voor de integrale mens. In onze structuren splitsen we de verantwoordelijkheden op en zijn er veel gespecialiseerde mensen. Maar op de grote uitdagingen van onze tijd, zoals bijvoorbeeld het milieu of de migratie, kunnen we enkel samen een antwoord vinden.

De Kerk heeft een aantal overlegorganen waaronder het IPB. Wat betekent 'overleg' in kerkverband voor u? Hoe ziet u dat?

Ik denk spontaan aan de dialoog in de oecumene. We zijn er nauw verbonden in onze fundamenteën maar toch ervaren we de gebrokenheid. De twee elementen die daar belangrijk zijn, gelden ook voor het IPB en voor andere overlegorganen. Er is vooreerst de uitwisseling van gaven. We kunnen van elkaar leren ook al zijn we verschillend en komen we niet tot eenheid. En we moeten samen blijven zoeken naar het wezenlijke, naar wat ons verenigt. Want dat vormt het cement van de gemeenschap.

Een laatste vraagje van een heel andere aard. U was onlangs op 'bisschoppenopleiding' in Rome. Wat hebt u daar geleerd? Wat blijft u bij?

Ik ben inderdaad naar de vormings sessie geweest voor nieuwe bisschoppen. We waren er samen met een honderdtal collega's uit Europa, Noord- en Zuid-Amerika en uit de Oosters-katholieke Kerken. De bisschoppen uit de overige werelddelen vormen een andere opleidingsgroep. Elk jaar worden meer dan 200 nieuwe bisschoppen gewijd. We hebben tijdens die dagen hoofdzakelijk geluisterd naar uiteenzettingen van de verantwoordelijken van de verschillende departementen in het Vaticaan. Er was ook tijd om onder elkaar van gedachten te wisselen. De kansen en uitdagingen die we zien, zijn vaak zeer gelijklopend. De beperkingen die ieder van ons ervaart ook. Toch zijn er opmerkelijke verschillen: zo zijn er collega's die grote materiële noden hebben, terwijl anderen vooral een tekort hebben aan mensen. Opvallend was de gemeenschappelijke geest van vertrouwen. En het doet deugd om ervaringen uit te wisselen en om bekenden terug te zien.